

Přemýšlení vlastní (problém z Kanta)

Co to přesně znamená, že jsme k něčemu dospěli „vlastním přemýšlením“ (jak to zmiňuje např. Kant v Prolegomenech s. 39 – § 3.)? Podle Kanta tomu může být tak, že jakési „všeobecné, a přece určité principy“ mohou některým myslitelům „pouze nejasně tanout na mysli“, což samo už má nepochybný význam, neboť jindy „ani sami autoři nevědí, že taková myšlenka tvoří základ jejich vlastních úvah“. Naproti tomu jsou tu ještě „ti, co sami nikdy nemyslí“, ale přece mají „dost bystrozraku“, aby to našli u řady jiných myslitelů, když jim to někdo, kdo k tomu dospěl „vlastním přemýšlením“, dost zřetelně ukáže. – Tady si musíme klást hned několik závažných otázek. V čem spočívá onen „bystrozrak“ těch, kteří „sami nikdy nemyslí“? Je vůbec možné, aby někdo, kdo sám nemyslí, ale komu jen bylo „ukázáno“ něco, k čemu svým vlastním myšlením dospěl někdo jiný, dokázal „pochopit“, o čem jde, aspoň do té míry, že to pak najde i tam, kde si to nějaký autor sám dost neuvědomoval? Je to možno „pochopit“ i bez vlastního myšlení? Nebo je něco takového možné i bez „pochopení“, jen jakýmsi vnějším srovnáním?

(Písek, 101105-1.)